

позитивні зрушення в системі формування ресурсної бази місцевих, передусім самоврядних, бюджетів загалом та їх інвестиційної складової, зокрема. Виділяються, зокрема, наступні основні форми муніципального кредиту: облігаційні позики; безоблігаційні позики; комунальний банківський кредит; комерційний комунальний банківський кредит; комунальний кредит державних банків; взаємний комунальний кредит [3]. Водночас потрібно зазначити, що в Україні більшість цих форм муніципального кредиту не отримали широкого розвитку, по-перше, внаслідок дорожнечі кредитних ресурсів, по-друге, через нерозвиненість відповідної системи та відповідно системи правового забезпечення, по-третє, з причин нерозвиненості фінансового та інвестиційного ринків.

Найактивнішим є сегмент ринку муніципальних запозичень через випуск облігацій місцевої позики. З інвестиційними муніципальними позиками пов'язуються можливості розширення комунальної інфраструктури та зміцнення фінансової бази муніципалітетів за рахунок реалізації прибуткових проектів [4, 6]. Забезпечення належного рівня результативності муніципальних запозичень базується на ступені привабливості муніципальних цінних паперів для потенційних інвесторів. Зростанню рівня такої привабливості сприяє низка факторів, серед яких можна виділити наступні: висока питома вага власних та закріплених за місцевими бюджетами доходів у загальному їх обсязі; наявність високоліквідного комунального майна; наявність державних або інших цінних паперів у власності потенційного позичальника; наявність державних гарантій; наявність консолідованої гарантії інших місцевих бюджетів; наявність поруки фінансово-кредитних установ тощо. Для підвищення, зокрема, привабливості муніципальних цінних паперів для інституціональних інвесторів — страховиків, недержавних пенсійних фондів тощо, доцільним видається запровадження надання державних гарантій за окремими видами муніципальних цінних паперів, зокрема таких, що випускаються для реалізації загальнодержавних інвестиційних проектів, у яких присутня участь ресурсу місцевих, у тому числі самоврядних, бюджетів, надання поруки муніципальних банків, або ж консолідованої поруки кількох місцевих бюджетів у випадку реалізації спільних для кількох територіальних громад інвестиційних проектів. Інвестиційну діяльність місцевих бюджетів, а також у напрямку формування власної ресурсної бази, треба розглядати в контексті залучення тимчасово вільних коштів у різні фінансові інструменти. Які можуть також використовуватися на придбання різних цінних паперів, які емітовані державою чи деякими державними установами.

Втілення на практиці потребує і положення Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо впровадження до мереж місцевих рад створення цільових фондів. Ці фонди також можуть мати характер накопичування для реалізації капіталомістких та ресурсомістких проектів. Кошти таких фондів також можуть розташовуватися на депозитах у відповідних фінансових установах, у найліпшому варіанті — це в муніципальних банках, та частково інвестуватися у фінансові інструменти на прикладі державних та муніципальних цінних паперів, цінних паперів інших державних установ.

Література: 1. Указ Президента України від 25.05.2001 р. «Про Концепцію державної регіональної політики». — Офіційний вісник України від 15.06.2001. — 2001. — № 22. — С. 20. — Ст. 983, код акту 18982/2001. 2. *Крайник О. П.* Місцеві бюджети: Навчальний посібник. — Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2007. 3. Муніципальні інвестиції і кредити: Навчальний посібник: Кн. 9 / М. В. Пітцик, Л. О. Петкова, В. В. Проскурін; За ред. М. В. Пітцика. — Асоціація міст України та громад, Гнозіс, USAID. — Офіційний сайт: <http://users.i.com.ua> 4. Місцеві фінанси: Підручник / За ред. О. П. Кириленко. — К.: Знання, 2006. — С. 158. 5. *Крайник О. П.* Місцеві бюджети: Навчальний посібник. — Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2007. — С. 29.

*Ерфорт О. Ю.,
аспірантка ІЗП НАН України,
г. Донецьк, Україна*

ОСОБЕННОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ ИСТОЧНИКОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ СФЕРЫ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ В КОНТЕКСТЕ УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ

Устойчивое экономическое развитие в условиях постиндустриальной экономики и экономики знаний невозможно без обеспечения высококачественного массового высшего образования населения. Это обуславливает необходимость использования эффективных

финансово-экономических механизмов, позволяющих привлекать в сферу высшего образования значительные объемы финансовых ресурсов.

Основополагающими при разработке механизмов финансирования высшего образования являются принципы распределения финансовой нагрузки между субъектами экономики. В современной экономической теории высшее образование рассматривается как смешанное экономическое благо, обеспечивающее, прямо или косвенно, выгоды всем субъектам экономики. Поэтому принцип разделения затрат и диверсификации источников финансирования считается наиболее справедливым и экономически оправданным, обеспечивающим максимальные поступления ресурсов в сферу высшего образования.

Исследование вопросов разделения затрат между государством, частными лицами и предприятиями проводится, как правило, на основе сопоставлений сумм государственного и частного финансирования вузов. Вместе с тем, принцип разделения затрат заложен и в самой составляющей государственного финансирования высшего образования (в силу того, что доходы бюджета формируется преимущественно за счет налоговых поступлений, конечными плательщиками которых являются юридические лица и физические лица с высшим и без высшего образования). Поэтому интерес представляет анализ распределения финансовой нагрузки между начальными источниками финансирования сферы высшего образования в развитых странах и в Украине (с учетом разделения государственного финансирования на средства предприятий, средства всего населения и средства студентов).

На сегодняшний день в развитых странах используются различные механизмы финансирования. В европейских странах задействованы преимущественно механизмы бюджетного финансирования сферы высшего образования, в Австралии, США, Японии и Канаде – механизмы прямого частного финансирования вузов (табл. 1).

Таблица 1

Структура источников финансирования сферы высшего образования в некоторых странах*

Страна	Удельный вес расходов на высшее образование в ВВП, %			Финансирование, приходящееся на 1 студента, тыс. долл. (с учетом ППС национальных валют)		
	всего	государственных	частных	всего	за счет государственных источников	за счет частных источников
Австралия	1,6	0,8	0,8	10,4	5,2	5,2
Австрия	1,5	1,2	0,3	17,5	14	3,5
Бельгия	1,3	1,2	0,1	12,4	11,4	1
Канада	2,8	1,5	1,3	36,7	19,7	17
Франция	1,3	1,1	0,2	12,5	10,5	1,9
Италия	0,9	0,7	0,2	7,9	6,2	1,8
Норвегия	1,3	1,2	0,1	15,3	14,1	1,2
Япония	1,5	0,5	1,0	16,5	5,5	11
США	2,9	1,0	1,9	30,4	10,5	19,9

* рассчитано по данным источника [1]

В Украине, как и в европейских странах, государственные средства являются сейчас основным источником финансирования сферы высшего образования. Так, на финансирование государственных высших учебных заведений I-IV уровней аккредитации (в которых обучается почти 90% всех студентов) в 2012 г. предусмотрено 25,7 млрд. грн, причем 65,5% должно быть профинансировано за счет средств государственного бюджета, а остальное 35,5% – за счет других источников (частных средств студентов) [2].

В развитых странах и в Украине основная часть средств государственных бюджетов формируется за счет налогов, конечными плательщиками которых является население. Группировка налоговых поступлений по начальным источникам показывает, что в Украине порядка 73% налоговых поступлений в бюджет обеспечивается за счет средств всего населения, а оставшиеся 27% – за счет средств предприятий, а в развитых странах в среднем 79% всех налоговых поступлений составляют средства населения, а оставшиеся 21% – средства

предприятий. Распределение бюджетного финансирования между средствами всего населения (как с высшим, так и без высшего образования), частными средствами предприятий и частными средствами студентов позволяет получить картину диверсификации финансирования высшего образования по начальным источникам (табл. 2). Во всех без исключения странах в структуре финансовых источников высок удельный вес средств всего населения, что часто приводится в качестве аргумента, свидетельствующего о несправедливости распределения финансовой нагрузки (так как за счет средств населения без высшего образования финансируется обучение в вузах части населения, которое впоследствии будет получать более высокие заработки).

Таблица 2

Структура начальных источников финансирования высшего образования в некоторых развитых странах*

Страна	Удельный вес источника в общем объеме финансирования, %		
	средства населения	средства студентов	средства предприятий
Австралия	37,5	31,3	31,2
Австрия	66,7	6,7	26,6
Бельгия	69,2	7,7	23,1
Канада	42,9	21,4	35,7
Франция	69,2	7,7	23,1
Италия	66,7	11,1	22,2
Норвегия	61,5	0,0	38,5
Япония	20,0	53,3	26,7
США	27,6	34,5	37,9
Украина	47,0	35,0	18,0

*Рассчитано по данным источников [1; 2; 3]

Данный аргумент является весьма спорным, так с больших заработков удерживаются и большие суммы налогов, а высшее образование способствует развитию научно-технического прогресса, обеспечивающего рост благосостояния всего населения, независимо от уровня образования. В Украине очевидной является потребность повышении в структуре финансирования сферы высшего образования, прежде всего, составляющей частного финансирования за счет средств предприятий. Перспективными направлениями привлечения средств бизнеса в сферу высшего образования является создание эндаумент-фондов вузов, организация инновационных кластеров, на основе сотрудничества и интеграции вузов, специализированных исследовательских учреждений и предприятий.

Литература: 1. The World Bank. Data & Statistics [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/DATASTATISTICS/0,,menuPK:232599~pagePK:64133170~piPK:64133498~theSitePK:239419,00.html> 2. Закон України від 22.12.2011 «Про Державний бюджет України на 2012 рік» № 4282-VI // Голос України. – 2011. – № 246. 3. OECD Tax Database [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.oecd.org/ctp/taxdatabase

Катан Л.І.,
*професор кафедри фінансів ДДАУ,
 м. Дніпропетровськ, Україна*

ВЕНЧУРНЕ ФІНАНСУВАННЯ ТРАНСФЕРУ АГРАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ СФЕРИ

Аграрний сектор економіки України є однією з найважливіших складових економічної системи, сталість його розвитку багато в чому визначає характер функціонування економіки держави в цілому. Значне підвищення ефективності аграрного виробництва, забезпечення його сталого розвитку та розширеного відтворення є може бути досягнуте за допомогою інтеграції аграрної освіти та науки з аграрним бізнесом. Отже, актуальність і доцільність дослідження системи фінансового забезпечення трансферу аграрних технологій через венчурне фінансування обумовлена значимістю зрівноваженого функціонування економічної, екологічної та соціальної системи і особливим статусом аграрного сектору в національному господарському комплексі.